

HUIZE DE RUIT

G.A. Maas Geesteranus

Dit is een aangepaste en aangevulde versie van het artikel 'Kroniek van een verdwenen huis" van J.C. Bottema gepubliceerd in Kroniek, Orgaan van de historische vereniging Rijswijk, aflevering 4, 1993.

Ruim twee eeuwen heeft aan de grote straatweg van 'Gravenhage naar Delft in de Oude Broekpolder aan de oostzijde van de Delftse Vliet een buitenplaats gelegen, genaamd De Ruit (afb.1).

Hoe dit huis er heeft uitgezien is tot nu toe niet bekend, omdat prenten of tekeningen ervan ontbreken.

Dat het huis behoorlijk groot is geweest kunnen we opmaken uit het inboedeltaxatierapport, dat na het overlijden van onze voorvader Pieter Maas Czn. is opgemaakt. Behalve zolder, kelder en keuken is er sprake van meer dan 10 kamers, inclusief dienstbodekamer, knechtskamer, mangelkamer en een nettenkamertje (visgerei).

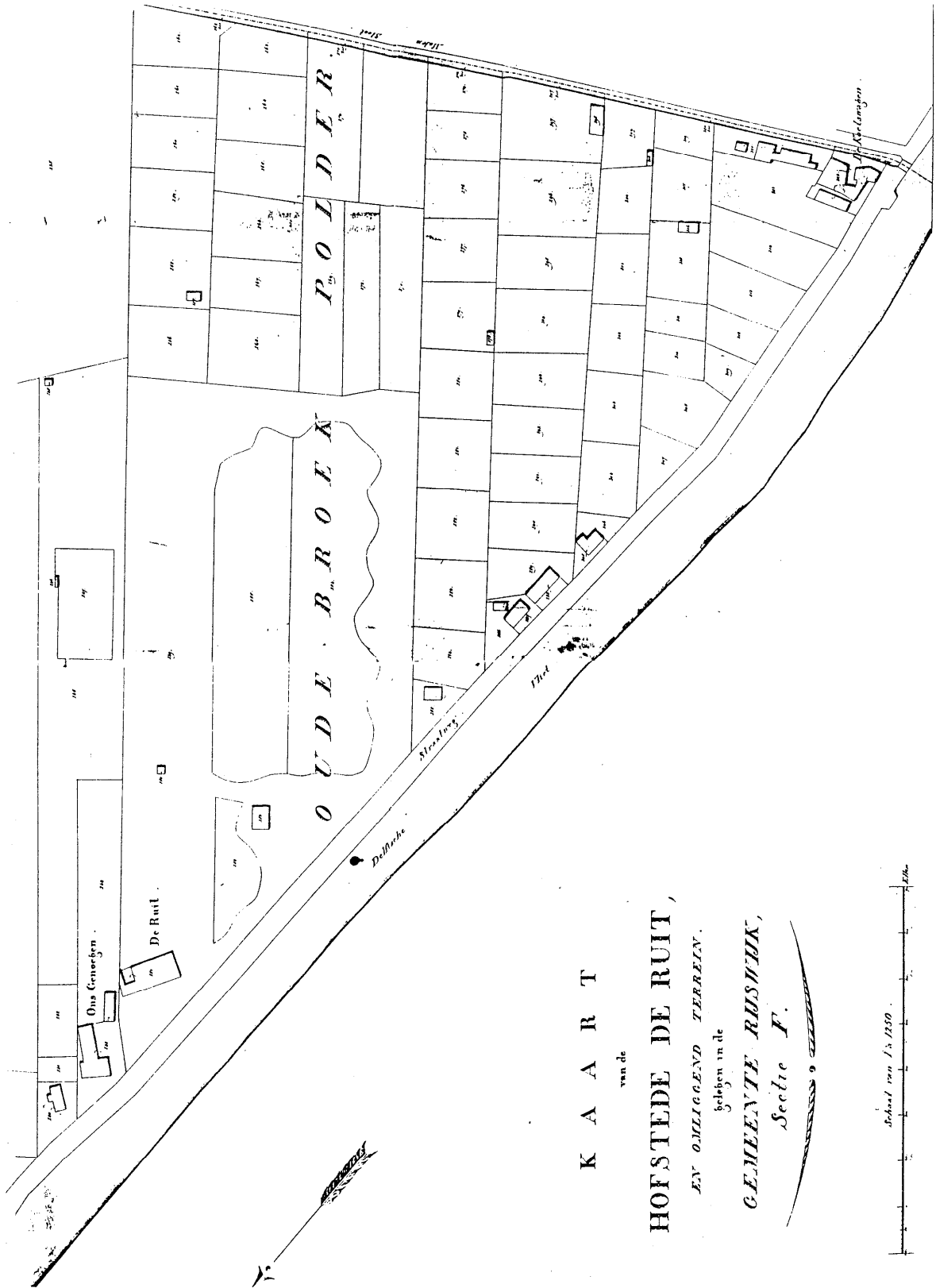
Het terrein van het landgoed omvatte behalve het woonhuis een koetshuis, een stalling voor vier paarden, een tuinmanswoning, een boomgaard en weilanden, alles ter grootte van ca. 5 hectare.

Wanneer het huis is gebouwd, is niet nauwkeurig vast te stellen. Vermoedelijk is dit in 1644 of kort daarna geweest. In dat jaar werd de daar aanwezige kruitmolen door ene Adriaen Jacobus Balbiaen verkocht aan Willem Pentlandt, 'capiteijn eener compagnie Infanterie'. Aangenomen mag worden dat Pentlandt de molen heeft laten afbreken en in de plaats daarvan een huis heeft laten bouwen, dat later de naam van De Ruit zou dragen.

Omstreeks 1655 kwam de buitenplaats in het bezit van de in 1630 in Wales geboren Lucy Walter. Zij was een jeugdvriendin van de naar het vasteland uitgeweken Karel Stuart, die in 1660 als koning Karel II de Engelse troon zou bestijgen. Volgens sommige bronnen zou Lucy in het geheim met hem getrouwd geweest zijn. Zij had een zoon van hem met wie zij bijna twee jaar op het buitengoed woonde. Daarna vertrok zij op bevel van Karel naar Brussel, terwijl de zoon elders werd ondergebracht. In 1658 ging zij tenslotte in Parijs wonen, waar zij korte tijd later overleed. De zoon, die later de hertog van Monmouth

werd, is in 1685 ter dood gebracht, nadat hij was gevangen genomen tijdens een door hem ontketende opstand tegen zijn katholieke Engelse oom Jacobus II.

Afb. 1

Na Lucy Walter's vertrek was de buitenplaats eigendom geworden van dr. Thomas Browne, hofprediker van de weduwe van prins Willem II. In de overdrachtsacte wordt het beroep van Browne aangeduid als 'doctor in de Godheijt ende gewezen cappellaen van Hare Co. Hoocht, de Princesse van Orangien'.

Browne heeft er betrekkelijk kort gewoond, want vier jaar later in maart 1661 verkocht hij het buiten aan een lid van de familie Graswinckel. De buitenplaats kreeg pas toen de naam 'De Ruit', waarschijnlijk naar de gelijknamige bierbrouwerij in Delft van Franco Graswinckels grootvader.

Met deze koop begon een periode van ruim honderd jaar, waarin het buiten bezit was van de familie Graswinckel. Franco Graswinckel stamde uit een Delftse brouwersfamilie. Zijn grootvader bezat daar aan de Koornmarkt de brouwerij 'De Ruijt'. In de eerste helft van de 17e eeuw begon de brouwersnering in Delft te verlopen. Ook de bierbrouwerij werd door de malaise getroffen en werd rond 1630 gesloten. De nakomelingen van Gerrit, die in het brouwersvak werkzaam waren geweest, moesten nu naar andere middelen van bestaan gaan omzien. Dat deed ook kleinzoon Franco, hij werd stapelier (magazijnmeester) van 's-Lands Magazijnen in Delft.

Franco stierf in 1667. Zijn zoons Engelbert en Gerrit erfden het landgoed, waarvan zijn weduwe het vruchtgebruik kreeg. Nadat zij een jaar later overleed, hebben de beide ongehuwde zoons De Ruit verhuurd, aan wie is niet bekend. Toen Gerrit in 1684 stierf - Engelbert was hem al veel eerder voorgegaan - kwam het buiten in bezit van zijn neef Engelbert. Deze was van beroep zeepzieder en lid van de veertigraad van Delft. Hij heeft er tot zijn overlijden in 1738 met zijn gezin gewoond. Veel geluk moet hij er niet hebben gekend, want hij verloor er zijn vrouwen al zijn negen kinderen. Na de dood van Engelbert werd De Ruit toebedeeld aan zijn neef Maarten, die er met zijn vrouw Magdalena van Laren in trok. Maarten eveneens lid van de veertigraad en Schepen van de stad Delft stierf kinderloos in 1767 en het buiten ging toen via een openbare verkoop in de 'Herberge van de Gulde Sont (afb. 2) over op mr. Hendrick Vockestaart.

Vockestaart, die secretaris was van de stad Delft, woonde twintig jaar op De Ruit. Na zijn overlijden in 1787 werd het buiten overgeboekt op mr. Lambert Engelbert van Eck, die getrouwd was met Hendrick's dochter Charlotte Amélie. Van Eck, raadsheer bij het Hooggerechtshof in Den Haag, overleed in 1803. Zijn weduwe bleef er tot haar dood in 1825 wonen. Haar kinderen boden het buiten op de veiling te koop aan.

Op deze veiling op 5 en 6 december 1825 koopt Pieter Maas Czn. Huize De Ruit. Volgens de acte gepasseerd bij notaris Jan Willem van Alphen te 's Gravenhage betaalt hij fl. 18.850 voor huis en landgoed. Waarschijnlijk was Pieter, inmiddels bijna 60 jaar, van plan om samen met zijn vrouw Willemina Suzanna Geesteranus een rustige oude dag te slijten op het buiten. Dat heeft niet zo mogen zijn, want zij overlijdt op 29 maart 1827 in hun huis te Delft. Het zou kunnen dat ziekte voorafgaande aan het overlijden de reden is geweest dat zij nog niet verhuisd waren. Ergens in de herfst van .1827 verhuist Pieter van Delft Wijk 2 nr. 597 (nu Molslaan 31) naar Huize De Ruit, want op 14 november 1827 schrijft hij een brief vanuit De Ruit aan zijn zoon Adriaan Jan Cornelis (Aat), rechtenstudent te Utrecht.

In deze brief vertelt hij dat het eenzame buitenleven hem niet meevalt:

"Ik zit hier nu in mijne volstrekke eenzaamheid op de Ruit, verre is het er van af dat ik mij zoude verveelen, want de avonden zijn mij nog altoos te kort; maar het denkbeeld van alleen te zijn kan ik niet van mij afschudden - ik gevoel dat een mensch op zijn 60 jaren meerder behoeften heeft meerder hulp behoeft als in den jeugdigen tijd. Een behoefte welke ik thans wel gedeeltelijk kan vervuld zien door het bezit van getrouwe dienstboden, maar welke te onzeker is om een vaste rekening op te maken.

Ik heb mij mijn staat onder allerlei gedaantens voorgesteld - ook onder het beleid van eene huishoudster juffrouw van gezelschap of zoals gij dat tuig noemen wilt - maar het blijft bij mij, behoudens de uitzonderingen altoos tuig, of fantsoendelijke dienstboden, die men niet zoals de ordinaire meiden en knechts kan wegjagen als ze het er naar maken, maar zo ze niet deugen, de mate van verdriet, doen overlopen - ik ben dus par principe tegen huishoudsters en juffrouwen van gezelschap".

Pieter onthult dan dat hij van plan is in het huwelijk te treden met Petronelia Georgetta Geesteranus, nicht van zijn overleden vrouwen weduwe van Adam Carel Noodt.

Het huwelijk vindt plaats op 17 april 1828. Zij blijven wonen op De Ruit, zij tot aan haar overlijden in 1844 en hij tot aan zijn dood in november 1850.

De vier zonen van Pieter, wonende te Delft, Alkmaar en Amersfoort, besluiten het buiten te verkopen.

Op de veiling, gehouden op 6 februari 1851 in het logement De Gouden Koetswagen gelegen op een paar honderd meter van Huize De Ruit, wordt mr. Adriaan Theodore Prins de nieuwe eigenaar. Hij, wethouder van Rotterdam en zij Henriëtte Elisabeth, baronesse van Reede en Oudshoorn, stierven kort na elkaar in 1857. De oudste van de elf kinderen, mr. Theodore Louis Lambert, substituut-griffier bij de Arrondissements Rechtbank in kreeg de voogdij over zijn minderjarige broers en zusters. In 1858 bracht hij De Ruit en de toen erbij behorende boerderij Ons Genoegen in veiling.

De nieuwe eigenaar werd William Jacques Tolsma, die in het bevolkingsregister als grondeigenaar wordt vermeld. Hij betrok met zijn vrouw Jacoba Schalkwijk het buitengoed. Een in 1861 geboren dochtertje stierf na slechts elf dagen geleefd te hebben. Of dit de reden is geweest dat de familie in 1863 naar Den Haag verhuisde, is niet met zekerheid te zeggen, maar lijkt wel waarschijnlijk.

In 1864 werd het huis afgebroken. De opstallen, zoals koetsierswoning en de tuinmanswoning werden nog enige tijd verhuurd.

In 1873 werd de grond verkocht aan Johannes Adrianus van der Ven. Omstreeks de eeuwwisseling werd er op het terrein van de voormalige buitenplaats een aantal nu nog bestaande woningen gebouwd, waaronder een kleine villa, die lange tijd de naam De Ruit heeft gedragen. Ook werd naast de vijver de kapitale villa Bimini gebouwd. Toen in 1954 in dit huis het Christelijk Lyceum Delft onderdak kreeg, werd de vijver gedempt. Daarmee ging het laatste overblijfsel van De Ruit verloren. Nadat er nog een aantal jaren een opslagplaats van door het Rijk aangeschafte kunstwerken in gevestigd was, werd ook deze villa Bimini in 1992 afgebroken.

Nov. 1995

Bronnen

- Kroniek van een verdwenen huis, J.C. Bottema, Kroniek 4, 1993, Orgaan van de Historische Vereniging Rijswijk.
- Archief van de Familievereniging Maas Geesteranus